

Bilaga 1: Rapportens "Slutsatser och förslag"

Slutsatser och förslag

Det är lång väg kvar innan man kan ha full nytta av den digitalt lagrade informationen och informationstekniken i planprocessen och inom byggande och förvaltning. Arbetet med att utveckla breddtjänster för medborgare, företagare och myndigheter måste ske i flera steg. I detta arbete satsar stora företag, myndigheter och kommuner mer resurser än små.

IT-kommissionen förmedlar i sin slutrapport följande:

- ✍ För att IT ska kunna utvecklas och bli breddtjänster på sikt krävs mer samarbete och samsyn mellan olika branscher och sektorer för att de ska kunna effektivisera den egna verksamheten eller samverka kring gemensamma tjänster. Det behövs gemensamma insatser över sektorsgränser för att komma överens om informationsutbyten, standarder samt tjänster till gemensamma mål grupper.

Regeringens mål för IT -politiken återfinns i propositionens rubrik; "Ett informationssamhälle för alla".

Statskontorets arbete under de två senaste åren har varit inriktat på att minska hinder och därigenom ge bättre förutsättningar och få en gemensam grund för sammanhållen elektronisk förvaltning för myndigheterna. I Statskontorets "Handlingsprogram för utveckling av e-tjänster i offentlig förvaltning (2003-07 -04)" finns följande text:

"Informationen som gemensam resurs

Utvecklingen mot en ökad samverkan och utbyte av information mellan olika parter ställer ökade krav på att information skall kunna sökas, sändas, tolkas och bearbetas i olika verksamhetssystem över organisationsgränserna. Därmed växer kraven på att informationsstrukturen följer enhetliga riktlinjer och normer, både för struktur och terminologi och att informationen kan utbytas på ett säkert och effektivt sätt.

Informationens struktur och betydelse

Det långsiktiga målet är att förbättra effektiviteten och öppenheten i samhällets informationsförsörjning. Detta kräver användning av gemensamma metoder och tekniker för att organisera, återsöka, utbyta och förstå informationsinnehåll på ett för alla berörda överenskommet och enhetligt sätt."

I Statskontorets regleringsbrev för 2003 framgår Statskontorets uppgift:

- ✍ utveckla IT -infrastrukturen för informationsutbyte mellan statliga myndigheter och dels kommuner och landsting, dels privatpersoner och företag.
- ✍ i samverkan med statliga myndigheter, kommuner, landsting samt företrädare för forskning och näringsliv, på strategiska områden identifiera och genomföra gemensamma insatser för utvecklingen av den elektroniska infrastrukturen och av elektroniska tjänster i förvaltningen.

I Statskontorets handlingsprogram för utveckling av e-tjänster i offentlig förvaltning och i regleringsbrevet för 2003 återfinns åtgärds punkter som flera myndigheter eftersöker. Flera av intervjupersonerna på myndigheterna vittnar om att det idag kan saknas viss avstämning mellan departement. Det leder till att regeringen kan dela ut disparata uppdrag till bl.a. myndigheter. Ett departement kan t.ex. ge ett uppdrag att bygga upp en typ av register digitalt samtidigt som ett annat departement ger en annan myndighet ett liknande uppdrag i regleringsbrev till bl.a. myndigheter. Detta kan resultera i en myndighetsspecifik lösning istället för en mer generell lösning. Samhällskostnaderna för att utveckla systemen blir stora

Bilaga 1: Rapportens ”Slutsatser och förslag”

om inte fler användare i olika sektorer kan utnyttja varandras information. Investeringarna som görs måste ses ur ett långsiktigt perspektiv och ge en nytta som motsvarar kostnaderna. Vidare visar kartläggningen att det finns oklarheter kring den finansiella spelplanen för de nationella myndigheterna. Intervjupersonerna bekräftar också i denna kartläggning problematiken kring konflikter mellan olika avgiftssystem för informationen i framförallt samhällsplaneringen men även för byggande och miljömålsarbetet. Ett vanligt problem som myndigheterna pekar på är att det behövs digitala uppgifter från kommunerna men i många fall har kommunerna tids och resursbrist och leverera detta. En ekonomisk analys vore önskvärt för att se i vilken mån mindre kommuners (men även folkrörelsers möjligheter) att utnyttja befintliga databaser.

Myndigheter får ofta medel från regeringen för att bygga upp digitala databaser.

Förvaltningen av informationen får myndigheten ofta stå för själv. Detta kan leda till att uppdatering inte blir gjorda och kvaliteten försämras på informationen i olika databaser. Det behövs fler generella analyser för det framtida utvecklingsarbetet.

Ett annat väsentligt problem är när uppgifter ur olika register börjar länkas samman och data överförs mellan olika databaser är kvalitetssäkringen. Var kommer uppgifterna ifrån ursprungligen? Vem har lagt in dem och ansvar för att de är rätt? Vilken kvalitet har de ursprungliga uppgifterna? Problematiken behöver analyseras i en egen utredning. Ofta finns det oklarheter kring vem som upprättar och förvaltar register. Ibland kan det finnas flera parter som går ihop kring informationsspridning i olika webbportaler, men det är ibland svårt att se aktörerna och de fördelade rollerna, framför allt förvaltaren av databasen.

För att på sikt kunna utnyttja digital information och informationsteknik i allt större utsträckning i de tre processerna behöver vi en översiktlig informationsresurskarta för varje process som ett underlag för analys. Nästa steg är sedan att se vilken information som behövs och vilka aktörer som levererar vilken information. Då måste respektive myndighet veta vilka informationsresurser man har och vilket ansvar.

För att öka användningen av digital information i plan-, bygg och förvaltningsprocesserna krävs det också en samsyn och samverkan mellan de olika aktörerna i processerna, men även mellan de tre processerna. Miljömålsarbetet har också aktualiserat behovet av digitala underlag.

Aktörerna i processerna är överens om att det finns stora fördelar med att använda digitalt lagrad information och informationsteknik. Den stora nyttan som företagen och myndigheterna pekar på är framförallt möjligheten att effektivisera arbetet i de olika delarna i en arbetsprocess genom att fler kan använda informationen och att det går lätt att sammanställa och presentera informationen på ett överskådligt sätt. Det ger på sikt ekonomiska vinster, kvalitetsvinster, rationaliseringsvinster och samordningsvinster. Som ett led i utvecklingen mot breddtjänster kan det vara lämpligt att följande steg tas:

- ☞ *Förslag:* Utred på nytt avgifter och taxor får digitala informationskällor, eftersom denna fråga är mycket angelägen för myndigheter.
- ☞ *Förslag:* Ta fram en nationell översiktlig informationsresurskarta med målbilder för plan-, bygg-, och förvaltningsprocessen som ett underlag för analys och planering av det fortsatta arbetet med breddtjänster.
- ☞ *Förslag:* Ge varje myndighet i uppdrag att inventera sin del av samhällets informationsresurser inom planering, byggande och förvaltning.

Boverkets förslag ligger i linje med IT-kommissionens förslag och Boverkets egna kartläggning bekräftar betydelsen av dessa.

Bilaga 1: Rapportens ”Slutsatser och förslag”

Planprocessen

Ett av de största hindren får att använda digitalt lagrad information i planprocessen är svårigheten att utbyta information. Erfarenheterna av att ta fram gemensamma frivilliga standarder med hjälp av statliga pengar (PilotGIS-standard) visar att det är svårt att få fler att tillämpa den nya standarden. Det handlar om viljan och möjligheten att investera pengar i den teknik som behövs och att sedan ha tid och pengar till att förvalta.

- ☞ *Förslag:* Tillsätt ett särskilt forum/kansli, under en begränsad tid med särskilda resurser, för att utveckla kompetens och standard för att t.ex. stimulera kommunerna att delta i utvecklingsprojekt. Kansliet kan utformas som t.ex. Boverkets nuvarande byggkostnadsforum, för att driva och stödja IT-utvecklingen i planprocessen.

Följande frågor vore lämpliga att arbeta med:

- ☞ Engagera fler kommuner i att utveckla ett generellt tekniskt stödsystem för översiktsplanering och ta fram en teknisk lösning för att effektivisera anpassningen av digitala planeringsunderlag till PilotGIS-standard. Kansliet bör även arbeta med såväl regionala planeringsfrågor som detaljplaner samt kopplingar till bygglovsprocessen.

Byggprocessen

För att byggsektorn ska använda mer av digital teknik behövs ett förändrat arbetssätt samt en förändrad rollfördelning och kompetens. Det behövs också standarder, investeringar i teknik och kompetens. Det finns mycket information som är lagrad digitalt. Ett av problemen för aktörerna är att hitta den. Det finns klara kopplingar mellan krav i detaljplan, bygglov och bidragsvillkor, i processerna där man kan ha nytta av digitalt lagrad information. För att ge möjligheter till utbyte behöver system utvecklas.

- ☞ *Förslag:* Utred i ett projekt möjligheten att utveckla ett system för att effektivisera bygglovsprocessen och kopplingen till plan processen.

Förvaltningsprocessen

Ett återkommande problem är att informationen inte överförs i tillräcklig omfattning mellan varje led i en byggnads livscykel, särskilt mellan byggskedet och förvaltningsskedet. I Boverkets regeringsuppdrag om bostadsbeståndets underhållsbehov (som redovisades i augusti 2003) konstateras att statistiken om byggnadsbeståndet i Sverige är bristfällig. Förslaget till lösning av detta problem är att inrätta en särskild databas över bostadsbeståndets utförande och samtidigt ta med teknisk basinformation om bostadsbeståndet. Förslaget kan utökas så att även andra byggnader omfattas (kommersiella lokaler, industrier etc.). Två regeringsuppdrag arbetar för närvarande med liknande frågor, ett om energistatistik och ett om byggnadsdeklarationer/byggnadsregister. Det ingår inte i något av dessa uppdrag att utreda om det är möjligt att införa tekniska uppgifter om byggnadsbeståndet, t.ex. takmaterial, fasad, taklutning, hiss etc. Uppdragen utgår från krav på statistik för minskad energianvändning och uppföljning av miljömål (radon, buller).

- ☞ *Förslag:* Utöka direktiven för de pågående regeringsuppdragen så att de även omfattar byggnadstekniska uppgifter om byggnadsbeståndet och samordna uppdragen mellan berörda myndigheter så att man inte bygger upp separata system.

Miljömålsarbete

Det behövs bra underlag på alla nivåer i miljömålsarbetet. De största hindren mot mer frekvent och bredare användning av digitalt lagrad information kan i huvudsak delas in i tre grupper:

Bilaga 1: Rapportens ”Slutsatser och förslag”

- ✍ Bristande samordning
- ✍ Brister i statistik
- ✍ Brister i resurser (tid, kompetens och medel)

Det finns stora brister i underlaget för uppföljningen av miljö kvalitetsmålen. Uppföljningssystem och statistik behöver utvecklas. Först när en relativ stabilitet finns beträffande delmål, indikatorer och kunskapsbehov är det möjligt att bygga upp en effektiv miljömålsövervakning. Befintliga övervakningsprogram bör ses över bl.a. med avseende på hur medel får delas mellan olika myndigheter och vilka frågor som följs upp och hur behoven tillgodoses bl.a. i relation till miljömålsarbetet.

- ✍ *Förslag:* Regeringen bör ge Miljömålsrådet i uppdrag att se över behov och medelsfördelning för befintliga miljöövervakningsprogram, bl.a. hur medel fördelas mellan olika myndigheter, vilka frågor som följs upp och hur behoven tillgodoses bl.a. i relation till miljömålsarbetet.